

เสียงสะท้อน...อันแตกต่างจากเวทีสาธารณะ

“การตระหนักถึงสิทธิสตรีจะเกิดขึ้นจากการสำรวจถึงประสบการณ์ร่วม และรูปแบบที่ มาจากการแลกเปลี่ยนถึงเหตุการณ์ในชีวิต สิ่งที่เป็นประสบการณ์ความเจ็บปวดของปัจเจกจะ แสดงถึงประสบการณ์การถูกกดขี่ร่วมกัน” (Bender Leslie, 1988, p. 9)

การเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรผู้หญิง ในการรณรงค์แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2546 เป็นการสำรวจความคิดเห็นเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง: กรณีสามีบังคับให้ภรรยามีเพศสัมพันธ์ด้วย เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการประชุมเชิงปฏิบัติ การเรื่อง “แนวทางการแก้ไขกฎหมายอาญาในฐานความผิดทางเพศ: สังคมไทยพร้อมเพียงใด” ซึ่งกลุ่มองค์กรผู้หญิงต่าง ๆ ได้รวมตัวกันเรียกว่า “คณะทำงานรณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276” และ “แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง” ร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์และสำรวจความคิดเห็นตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งหมด 13 เวที (ระหว่างวันที่ 7 กันยายน 2545-21 พฤศจิกายน 2545) ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 13 เวที¹ จำนวนทั้งสิ้น 1,094 คน เป็นชาย 241 คน และ หญิง 853 คน การสำรวจความคิดเห็นนี้เพื่อทำความเข้าใจกับสังคมในประเด็นความรุนแรงทาง เพศและการข่มขืนในคู่สมรส และเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขกฎหมาย อาญา มาตรา 276 รวมทั้งสร้างความตระหนักและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกรณีการข่มขืนใน คู่สมรส

ความเป็นมา หรือเค้าโครงที่เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงแก้ไข กฎหมายฐานความผิดทางเพศ จากรายงานข้อมูลโดยสรุปจากเครือข่ายสตรี ได้กล่าวถึงความ พยายามเสนอแก้ไขกฎหมายอาญาฐานความผิดทางเพศ มาตรา 276 นี้ว่าในปี พ.ศ. 2538 สำนักงาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานศึกษา และเสนอแนะการดำเนินงานเกี่ยว

¹ การสำรวจความคิดเห็นโดย คณะนักวิจัยจากโครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัยเจริญ พันธุ์ สภาประชากร สำนักงานกรุงเทพฯ เป็นผู้รับผิดชอบหลักและร่วมเดินทางไปกับคณะทำงาน รณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 เพื่อแจกและรวบรวมแบบสำรวจความคิดเห็น โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล แห่งสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัย มหิดล เป็นที่ปรึกษาเฉพาะส่วนของการสำรวจความคิดเห็น

กับการพิจารณาความผิดทางเพศ ซึ่งมี ดร.สายสุรี จุติกุล เป็นประธาน โดยมีข้อเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาในมาตราต่าง ๆ ดังนี้

1. เพิ่มบทนิยามคำว่า “กระทำชำเรา”
2. แก้ไขปรับปรุงมาตรา 276 และมาตรา 277 ขยายขอบเขตฐานความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ให้คุ้มครองผู้หญิงที่เป็นภรรยาโดยชอบของผู้กระทำ รวมถึงการกระทำแก่ชายและเด็กชายด้วย
3. เพิ่มโทษแก่ผู้กระทำให้ปรากฏภาพและเสียงของเด็กในสื่อลามก ตลอดจนลงโทษผู้มีสื่อลามกไว้ในครอบครอง พร้อมทั้งได้เสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อคุ้มครองเด็กด้วย (ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา บังคับใช้เป็นกฎหมายได้ใน พ.ศ. 2542)

ส่วนร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญานั้น คณะกรรมการส่งเสริมประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) ได้ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเมื่อ พ.ศ. 2540 โดยได้จัดทำร่างแก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมนิยามคำว่าข่มขืน และเสนอแก้ไขมาตรา 276 เป็น “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเรา ผู้อื่น” เพื่อให้เกิดความคุ้มครองผู้หญิงซึ่งมีสถานะเป็นภรรยาให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และรวมถึงกรณีการกระทำต่อเด็กชายและผู้ชายด้วย

เมื่อร่างกฎหมายดังกล่าว ผ่านเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ทางคณะกรรมการกฤษฎีกามีมติไม่เห็นด้วยกับร่างแก้ไขกฎหมายดังกล่าว และเสนอร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ โดยให้คงข้อความเดิมที่ระบุว่า

ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงซึ่งไม่ใช่ภรรยาของตน... และให้เพิ่มประเด็นการคุ้มครองหญิงที่เป็นภรรยาในมาตรา 276 ทวิ โดยให้ความคุ้มครองการข่มขืนภรรยาสองกรณีเท่านั้นคือ การข่มขืนในขณะที่สามีเป็นโรคติดต่อทางเพศอย่างร้ายแรงอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่าย หรือเป็นการข่มขืนในขณะที่แยกกันอยู่ โดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งศาล

ร่างแก้ไขของคณะกรรมการกฤษฎีกา มาตรา 276 ทวิ

ถ้าการกระทำตามมาตรา 276 วรรคแรก เป็นการกระทำแก่หญิงซึ่งเป็นภริยาของผู้กระทำและกระทำในขณะที่ตนเป็นโรคติดต่อทางเพศอย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่าย หรือได้กระทำในขณะที่แยกกันอยู่โดยความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายด้วยสาเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุข หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งศาล ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

คณะทำงานทบทวนร่างแก้ไขกฎหมาย มีความเห็นว่าร่างที่ผ่านคณะกรรมการกฤษฎีกายังไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้หญิงที่เป็นภรรยาได้อย่างแท้จริง ข้อสังเกตของกลุ่มองค์กรผู้หญิงซึ่งผลักดันให้มีการแก้ไขกฎหมาย คือ การแก้ไขของคณะกรรมการกฤษฎีกานั้นไม่ได้ให้ความเสมอภาคแก่ผู้หญิงส่วนใหญ่ และอาจมีอคติเนื่องด้วยคณะกรรมการทั้งหมดเป็นชาย และไม่ได้เข้าใจปัญหาการข่มขืนที่สามีกระทำต่อภรรยา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความรุนแรงทางเพศที่เกิดกับผู้หญิงอย่างจริงจัง วันชัย รุจนวงศ์ ผู้อำนวยการสถาบันกฎหมายอาญา² แสดงความเห็นแย้งต่อร่างแก้ไขของคณะกรรมการกฤษฎีกาในครั้งนั้นว่า

ตามข้อเสนอของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ให้ความคุ้มครองการข่มขืนภรรยา เฉพาะกรณีข่มขืนเมื่อศาลสั่งให้แยกกันอยู่ และกรณีที่ฝ่ายชายเป็นโรคติดต่อแล้วมาข่มขืน คิดว่าไม่น่าที่จะประนีประนอมได้...สามีภรรยา จะต้องอยู่ด้วยกันอย่างชีวิตคู่ มิใช่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะทำอะไรก็ได้ เราเห็นความสำคัญที่จะต้องผลักดันเรื่องความเสมอภาคของสตรีและบุรุษ ที่นับเป็นเรื่องพื้นฐานในสังคม

ข้อสังเกตที่กลุ่มองค์กรผู้หญิงพยายามชี้ให้เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญ และนำมาซึ่งการจัดกิจกรรมรณรงค์การแก้ไขกฎหมาย คือการรับฟังความเห็นจากผู้หญิง ซึ่งเป็นผู้เสียหาย หรือเป็นเหยื่อของการข่มขืน กลุ่มคนที่ทำงานในองค์กรผู้หญิง จึงได้หารือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และร่วมกันเป็นเครือข่ายทำงานผลักดันเรื่องนี้ให้ดำเนินไปตามแนวทางที่วางไว้ โดยมีสถาบันกฎหมายอาญาเป็นแกนหลักในการทำงานโครงการ “พัฒนากฎหมายอาญารฐานความผิดทางเพศ”

การดำเนินการจึงเริ่มขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด ร่วมกับเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ มูลนิธิผู้หญิง แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง มูลนิธิเพื่อนหญิง มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และโครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ สภาประชากร มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำความเข้าใจกับสังคมในประเด็นความรุนแรงทางเพศต่อผู้หญิง มุ่งเน้นให้สังคมเข้าใจความจำเป็นของการแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 ให้คุ้มครองผู้หญิงอย่างเท่าเทียมกันทุกคน ไม่เว้นแม้แต่ผู้หญิงที่มีฐานะเป็นภรรยา โดยแสดง จุดยืนและให้เหตุผลว่า การคุ้มครองเฉพาะเหตุดังกล่าวเพียงสองประการนั้นยังไม่เพียงพอ เป็นการขัดเจตนารมณ์ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (ปี 2540) ที่ให้ความเสมอภาคในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย (มาตรา 30) ให้สิทธิเสรีภาพของบุคคลในชีวิต

²วันชัย รุจนวงศ์ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์

และร่างกาย (มาตรา 31) ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่เด็ก และบุคคลในครอบครัวจากการทารุณกรรมต่าง ๆ (มาตรา 53)

โครงการ “พัฒนานโยบายอาญาฐานความผิดทางเพศ” ได้จัดกิจกรรมลักษณะการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 13 ครั้ง จำนวนรวม 1,094 คน เป็นชาย 241 คน และหญิง 853 คน และสำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการตามโครงการฯ ดังกล่าว จำนวนแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับกรวิเคราะห์มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 954 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87 ของผู้เข้าร่วมการประชุมทั้งหมด ผลการสำรวจพบว่า ทั้งผู้หญิงและผู้ชายกว่าร้อยละ 80 ไม่เห็นด้วยกับค่านิยมที่ว่าภรรยา มีหน้าที่หลับนอนกับสามีทุกครั้งที่มีต้องการ และเห็นว่ามนุษย์สามารถควบคุมอารมณ์ทางเพศของตนเองได้³

ผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้ที่ได้รับเชิญจากองค์กรผู้จัด โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือทำงานประสานกับเครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนุญ หรือแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง ผลของการสำรวจความคิดเห็นที่ได้จึงเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย การประชุมเริ่มต้นด้วยการบรรยายเรื่อง ความเป็นมาของกฎหมาย ต่อด้วยการฉายสไลด์แสดงภาพของผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะความรุนแรงจากสามี เป็นการปูพื้นฐานความรู้เรื่องความรุนแรงทางเพศที่ผู้หญิงได้รับ ก่อนที่จะเปิดเวทีแสดงความคิดเห็น ซึ่งสะท้อนความรู้สึกที่แท้จริงจากประสบการณ์ที่ผู้หญิงได้รับหรือได้พบเห็นจากคนใกล้ตัว

แม้ว่าส่วนหนึ่งของสังคมจะตอบรับและให้การสนับสนุน เห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สิทธิมนุษยชนที่เท่าเทียมกันของผู้หญิงชาย แต่หากพิจารณาจากการแสดงความคิดเห็นในแต่ละเวที จะพบว่าทุกเวทีมีการแสดงความคิดเห็น ข้อโต้แย้ง ในประเด็นของการเสนอให้แก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ความเห็นที่แฝงวาทกรรมความรุนแรงทางเพศ ภายใต้การดำรงชีวิตของคู่สามีภรรยา หรือแม้แต่วาทกรรมที่ให้คุณค่าต่อความเป็นเพศชายที่มีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิงอยู่ชนิดที่เรียกว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ดังที่ มิเชล ฟูโก้ ได้กล่าวว่า วาทกรรมแต่ละเรื่องมีระบบความคิดและเหตุผลของตนในการอธิบายหรือมอง “ความจริง” ซึ่งวาทกรรมเรื่องเดียวกัน แต่ต่างระบบคิดและเหตุผลก็จะมี ความแตกต่างกันออกไป ในการให้คำอธิบายต่อเรื่องนั้น ๆ

³ ดูเพิ่มเติมจากรายงานสำรวจความคิดเห็นเรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิง กรณีสมิบัติบั้งคั้ง ให้ภรรยา มีเพศสัมพันธ์ด้วย โดย ดุสิตา พึ่งสำราญ โครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ สภาประชากร กรุงเทพฯ กิจกรรมในโครงการ “พัฒนานโยบายอาญาฐานความผิดทางเพศ” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด สนับสนุนโดย UNIFEM 2545-2546

ดังนั้นในเรื่องเดียวกันจึงมีวาทกรรมหลายชุดที่เกี่ยวข้อง และวาทกรรมแต่ละชุดก็มีความขัดแย้งหรือปฏิเสธ “ความจริง” ของวาทกรรมอีกชุดหนึ่งได้

วาทกรรมที่เกิดขึ้นในเวทีสาธารณะ การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ และประสบการณ์ร่วมกันของผู้เข้าร่วมเวที สามารถสรุปประเด็นวาทกรรมที่พบ ดังนี้

เรื่องข่มขืนภรรยา เป็นเรื่องส่วนตัว

ความเข้าใจของสังคมโดยส่วนใหญ่ ยังคงมองไม่เห็นปัญหาเรื่องความรุนแรงทางเพศโดยเฉพาะการข่มขืนภรรยา เสียงคัดค้านการแก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่า การข่มขืนภรรยาเป็นปัญหา หรือนำไปสู่ความรุนแรงในครอบครัว แต่มองว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ได้เป็นปัญหา ซึ่งผู้ที่ไม่เห็นด้วยอาจไม่มีประสบการณ์ถูกระทำความรุนแรงหรือไม่ได้พบเห็นความรุนแรงที่แฝงอยู่ภายในครอบครัว หรือเป็นผู้ใช้ความรุนแรงเสียเอง จึงมองว่าไม่มีปัญหาความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะการข่มขืนภรรยา

“คนที่ไม่เห็นด้วย ส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย เขาพูดลักษณะแบบว่า มันไม่เป็นปัญหาหรอก มันเป็นเรื่องในครอบครัวเขา” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

และในหลายเวทีก็ยังเห็นตรงกันว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย หรือแม้กระทั่งไม่เห็นว่าเป็นปัญหาแต่อย่างใด และไม่เชื่อว่าจะมีการข่มขืนเกิดขึ้นจริงระหว่างสามีและภรรยา

“เรื่อง ผัวข่มขืนเมียในชุมชนนี้ไม่มีปัญหา ไม่เชื่อถามผู้หญิงที่ในตอนนี้ดูดี เขาไม่มีปัญหาเองงานวิจัยของที่อื่นมานำเสนอ และคิดว่าในชุมชนจะมีปัญหาเหมือนที่อื่น” (เสียงของผู้ชาย เวทีรณรงค์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ.โคราช)

หรือถ้ามีปัญหาสามีข่มขืนภรรยาจริง ก็เป็นเรื่องเล็กน้อยที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว ถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาของวัฒนธรรมของสังคมชนบท ไม่ได้เป็นปัญหาของชุมชน และไม่ควรที่จะให้ความสนใจไปถึงการแก้ไขกฎหมายแต่อย่างใด

“ที่ไม่เห็นด้วย ไม่เข้าใจ เพราะมันเป็นเรื่องแปลก คนระดับล่างไม่เข้าใจ เขามองว่าเป็นเรื่องหยาบคาย เป็นเรื่องที่ไม่น่าใส่ใจ เพราะเขาไม่เจอกับตัวเอง ดูจากการแสดงออก” (เสียงจากผู้หญิง *สมาชิกแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ภาคเหนือ จ.เชียงใหม่)

บางคนสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาเรื่องปากเรื่องท้องน่าจะสำคัญกว่าการเสนอแก้ไขกฎหมายซึ่งเป็นเรื่องที่ไกลตัวผู้หญิงเกินไปเสียด้วยซ้ำ

“ส่วนมากไม่ค่อยเข้าใจ ผู้หญิงบางคนยังไม่เข้าใจเลย ถือว่า เป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ บอกว่ามีเรื่องอื่น ๆ เช่นทำมาหากินที่น่าสนใจมากกว่านี้ กฎหมายนี้เราไม่เอา เราไม่อยากรุง” (เสียงจากผู้หญิง *สมาชิกแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ภาคเหนือ จ. เชียงใหม่)

“เรื่องนี้ต้องดู วัฒนธรรมชนบท คิดอย่างไรกับเรื่องนี้ เคยลงไปถามผู้หญิงในชนบทหรือยัง” (เสียงจากผู้ชาย เวทีถรณรงค์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จ. โคราช)

“ในสังคมชนบท การจัดการในแปลงนาผู้หญิงจะมีบทบาทเป็นผู้นำในการตัดสินใจเยอะมาก ผู้ชายจะมีบทบาทน้อยมาก ทำไมเราไม่มองบริบทของครอบครัวที่มันนำมาสู่ความสุขต่าง ๆ” (เสียงจากเอ็นจีโอชาย)

ความรุนแรงทางเพศในครอบครัว ทิชา ณ นคร ได้แสดงจุดยืนในแนวคิดเรื่องความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิง ว่า “ความรุนแรงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป” และชี้ให้สังคมเข้าใจว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อผู้หญิงในฐานะภรรยา เป็น “ความรุนแรงที่ไม่มีบาดแผล” หรืออีกนัยหนึ่งการชี้ให้สังคมเห็นว่าความรุนแรงไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอีกต่อไป จะเป็นปัญหาที่สังคมต้องช่วยกันแก้ไข โดยเริ่มจากการเปิดเวทีรับฟัง และให้โอกาส “เสียงเงียบ” คือ “ผู้หญิง” ทั้งที่ถูกกระทำ และไม่ใช่อีกกระทำได้พูด และกล้าที่จะเปิดปัญหาที่สังคมมองว่าเป็นเรื่องในครอบครัวให้สาธารณะรับฟัง

“อยากให้ลบความเชื่อเก่า ๆ ไป จะได้กล้าพูดให้สังคมฟัง ให้มีกฎหมายเอาผิดกับผู้ที่กระทำแบบนี้ ไม่ว่าจะเป็ใครเพราะว่าออกเขากเรา ถ้าถูกกระทำแบบนี้มันเจ็บปวดมาก อยากให้แก้มาตรา 276 เร็ว ๆ” (เสียงจากผู้หญิง อายุ 46 ปี ยังไม่แต่งงาน เวทีภาคใต้)

การรับฟังปัญหาร่วมกัน ของกลุ่มผู้หญิงจะสร้างการรับรู้ที่เรียกว่า “ประสบการณ์ร่วม” ดังที่ Bender Leslie นักสตรีนิยมได้กล่าวไว้ว่า การตระหนักถึงสิทธิสตรีจะเกิดขึ้นจากการสำรวจถึงประสบการณ์ร่วม และรูปแบบที่มาจากการแลกเปลี่ยนถึงเหตุการณ์ในชีวิต สิ่งที่เป็นประสบการณ์ความเจ็บปวดของปัจเจกจะแสดงถึงประสบการณ์การถูกกดขี่ร่วมกัน

เป็นธรรมชาติที่ผู้ชายมีความต้องการทางเพศสูง และรุนแรงมากกว่าผู้หญิง

“ผู้หญิงเป็นเพศที่พระเจ้าสร้างมาเพื่อรองรับอารมณ์ของเพศชาย แม้ผู้หญิงจะไม่มีอารมณ์ก็สนองตอบให้ผู้ชายสำเร็จความใคร่ได้ (ด้วยการกระทำชำเรา) แต่ในทางตรงกันข้าม ผู้ชายซึ่งอวัยวะเพศที่ถูกสร้างมาใช้เฉพาะกิจเท่านั้น ดังนั้นความต้องการทางเพศจึงมีความรุนแรงมากกว่าผู้หญิงมาก จึงเกิดกรณีข่มขืนกระทำชำเราขึ้น... (เสียงจากผู้ชาย เวทีถรณรงค์ภาคกลางที่ จ. สระแก้ว)

ดังนั้นผู้หญิงจึงต้องทำหน้าที่ซึ่งธรรมชาติให้มา โดยการตอบสนองอารมณ์ความต้องการของเพศชาย เพื่อทำหน้าที่ดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์

เราต้องแยกให้ออกระหว่างการข่มขืน กระทำชำเรา กับการสืบพันธุ์ และเสพกาม ผมเห็นด้วยถ้าผู้ชายต้องการเสพกามแล้วผู้หญิงสามารถปฏิเสธได้ แต่ถ้าผู้ชายต้องการที่จะสืบพันธุ์ หรือดำรงพันธุ์ ผู้หญิงก็ต้องยอมรับทำหน้าที่ ยอมมีเพศสัมพันธ์ด้วย เพราะผู้ชายไม่ได้ทำไปเพื่อเสพกาม แต่เป็นการทำเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ (เสียงของผู้ชาย เวทีรณรงค์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ ๑. โคราซ)

“ถ้าข่มขืนเมียไม่ได้ เวลาหน้ามีดขึ้นมา จะให้ไปที่ไหน” (เสียงจากผู้ชาย เวทีภาคใต้)

นอกจากการ อ้างถึงการข่มขืนกระทำชำเราเป็นภาวะธรรมชาติอย่างหนึ่งแล้ว ยังได้เชื่อมโยงกับสภาพธรรมชาติกับตัวบทกฎหมายได้อย่างน่าสนใจ และโยนความผิดไปให้กับผู้หญิงว่าเป็นต้นเหตุของการก่อให้เกิดการข่มขืนกระทำชำเรา

การข่มขืนกระทำชำเรา เป็นภาวะธรรมชาติอย่างหนึ่ง คล้าย ๆ กับโทษะ จึงน่าจะจะเป็นเหตุบรรเทาโทษเช่นเดียวกับบันดาลโทษะบ้าง อีกประการหนึ่งก็คือ วัฒนธรรมการแต่งกายของผู้หญิง นับวันยิ่ง เรียกร้องกระตุ้นอารมณ์แห่งตัณหาต่อเพศตรงข้าม กรณีเช่นนี้จะมองว่า เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้า โทษนะจะบรรเทา ลงเป็นลหุโทษก็พอ... (เสียงจากผู้ชาย เวทีรณรงค์ภาคกลางที่ ๑.สระแก้ว)

ธรรมชาติของผู้ชายที่มักจะพบในการ อ้างถึงสิทธิความเป็น “สามี” จะกระทำการใด ๆ ต่อ “ภรรยา” ที่เปรียบเหมือนสมบัติของตนเองนั้น “การบังคับมีเพศสัมพันธ์” เป็นการทำร้ายทางกาย และจิตใจที่ภรรยาต้องถูกบังคับฝืนใจทางเพศ ทั้งที่ไม่พร้อม โดยสามีไม่เคยสนใจว่า ภรรยาจะมีความต้องการหรือไม่ เวทีรณรงค์ที่จัดโดยคณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 ณ ห้องประชุมมนังคศิลา สภาสตรีแห่งชาติ ซึ่งเป็นเวทีแห่งการเริ่มต้นการรณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 กันยา ศรีปราณ เป็นผู้หนึ่งที่ผ่านความรุนแรง ซึ่งมีสาเหตุมาจากความเหน็ดเหนื่อยจากงานที่ทำ เธอได้ถ่ายทอดประสบการณ์อันเจ็บปวดนี้

เขาไม่เคยเข้าใจความรู้สึกของผู้หญิงเลย ถึงสาเหตุที่เราไม่มีอารมณ์ด้วย จะอธิบายเขายังไงเขาก็ไม่ฟัง ถ้าเขาต้องการ เขาอยากเดี๋ยวนั้นเขาต้องได้ ขณะนั้น เวลานั้น เขาบอกว่า... มึงเป็นเมียกู กูจะเอามึงเมื่อไรก็ได้ มึงต้องยอม... แม้ว่าจะเหนื่อยแค่ไหนจากการทำงาน ไม่มีแรงแม้แต่จะยืน ถ้าเขาต้องการ ที่ไหน ทำไหน ภรรยาก็ต้องยอม... ดิฉันดีใจมากที่จะแก้ไขกฎหมายที่บอกว่าการข่มขืนภรรยาเป็นความผิด เพราะผู้หญิงที่กำลังอยู่ในสภาพนี้ ไม่เต็มใจ ไม่พร้อม อาจจะได้มีลมหายใจต่ออีก

หน่อย แต่ทำอย่างไรจะเอาเรื่องนี้ออกจากห้องนี้ได้ ช่วยกันเอาเสียงนี้ออกไป จากห้องนี้จะช่วยเหลือคนอื่นอีกหลายคนที่ประสบปัญหา (เสียงผู้หญิงจากเวที กรุงเทพฯ)

วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่สืบทอดว่า “เป็นหน้าที่ของภรรยา”

การก่อร่างทางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่เป็นมา ได้ให้อำนาจกับเพศชายเป็นข้างทำหน้าที่ บทบาทของผู้ชายคือที่มาแห่งอำนาจ และการยอมรับจากชุมชน ในขณะที่ผู้หญิงถูกสอนให้มีหน้าที่ หลักในการดูแลครอบครัวอย่าได้ขาดตกบกพร่อง รวมถึงเรื่องเพศสัมพันธ์ ถ้าสามีต้องการก็ต้อง ยอมรับ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของศรีภรรยา ดังนั้น เมื่อรณรงค์แก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ผู้หญิงส่วนหนึ่งในชนบทที่เติบโตมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิม จึงไม่เห็นด้วย

“ผู้หญิงบางคนก็ไม่เห็นด้วย บอกว่าเป็นภรรยาของเขาแล้ว เขาไม่ผิด เป็นภรรยาถูกต้อง ตามกฎหมายแล้วข่มขืนได้ เต็มใจหรือไม่เต็มใจก็ต้องยอม” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิก แนวร่วมฯ ภาคเหนือ)

“ที่ไม่เห็นด้วย เขาให้เหตุผลว่า มันจะเป็นอะไร เพราะว่ากลัวเมียกัน บอกว่า ยังไง ๆ ก็กลัว เมียกัน... ขอกันกินมากกว่านี้ ถ้าพูดก็จะส่งผลกระทบต่อครอบครัว” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้หญิงบางกลุ่มมิใช่เพียงไม่เห็นด้วยเท่านั้น แต่กลับทำให้เสียกำลังใจ “มีบ้างเหมือนกันที่ผู้หญิงยังไม่เข้าใจผู้หญิงด้วยกัน เขาหาว่า พวกนี้คงเคยโดนมาละมั้ง (สามีข่มขืน) ถึงมาทำ ที่เรานั้นไม่ได้ทำเพื่อตัวเอง แต่เป็นลูกหลานเรา คนที่อ่อนแอกว่าเรา... ผู้ชายบางคนพูดยังไม่เจ็บใจเหมือนผู้หญิงพูด บางคนก็แสบขี้มีใส่หน้าเรา” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคเหนือ)

ขณะที่ “ผู้ชาย” ซึ่งคุ้นเคยกับการได้รับอำนาจ และการดูแลจากผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยา ส่วนใหญ่ ไม่เห็นด้วยในโดยให้เหตุผล ข้อโต้แย้งว่า เป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องยอมรับ แม้ภรรยา จะไม่เต็มใจ ก็ไม่ถือว่าเป็นการข่มขืน

“เราคิดว่า เป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้หญิงต้องตอบสนองความต้องการให้กับสามี มันเป็น หน้าที่ พอเราพูดเรื่องนี้ก็มีผู้ที่ไม่เห็นด้วย เคยคุยกับ ส.ส. เขาก็หัวเราะ และมองว่าเป็นเรื่องไร้สาระ” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิงสมาชิกแนวร่วม ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ผู้หญิงที่เป็นภรรยาต้องรักษา “สถาบันครอบครัว”

โดยทั่วไปสังคมไทยยังคงให้คุณค่ากับความหมายของ “ครอบครัวอบอุ่น” คือครอบครัวอบอุ่นต้องเป็นครอบครัวที่มีแต่ความรัก ความเข้าใจ ปราศจากความรุนแรง รวมทั้งการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยา ควรเกิดขึ้นด้วยความพร้อมทางอารมณ์ของผู้หญิง ไม่ใช่ด้วยการใช้กำลังจากผู้ชาย แต่ในทางตรงกันข้ามหากการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นผู้หญิงต้องปกปิดความรุนแรงนั้นไว้เพื่อคงความเป็นสถาบันที่สังคมยอมรับนับถือ เพราะไม่ต้องการเป็น “ผู้ทำลาย” สถาบันแห่งความเชื่อถือของสังคม นั่นเอง

“การที่สามีข่มขืนภรรยา มันยังดีกว่าสามีไปมีเพศสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยา ตนเพราะถ้ารักกันก็ตัวยอมทุกอย่างเพื่อให้ความรักนั้นยาวนาน แต่ถ้าภรรยาไม่ยอมสามีอาจจะมีอารมณ์” (เสียงของผู้ชาย อายุ 19 ปี ยังไม่แต่งงาน เวทีภาคกลาง)

ความเห็นของผู้ชายในประเด็นการให้สิทธิสามี “ข่มขืน” ภรรยาได้ เป็นการกล่าวอ้างสิทธิอันชอบธรรมของความเป็นสามี ในการแสดงความเห็นยังสะท้อนถึงการยอมรับในความสัมพันธ์ของผู้หญิงที่ต้องอยู่ในภาวะ “ยอม” และผู้ชายมักจะใช้เป็นเครื่องพิสูจน์ “ความรัก” ที่มีต่อกัน ผู้หญิงจึงไม่สามารถปฏิเสธความรักของผู้เป็นสามีใช้เป็นข้ออ้างว่า “ดีกว่าไปมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอื่น” และคงไม่มีภรรยาคนไหนอยากให้สามีกระทำเช่นนั้น

เสียงของผู้ชายบางส่วนที่แสดงความเห็น ยังผูกโยงระหว่างพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่ผู้หญิงอาจจะเป็นผู้กระทำผิดเสียเอง กับภาระหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องรักษาความเป็นสถาบันครอบครัว ภายใต้ความรุนแรงที่ตนเองได้รับ รวมทั้งความเห็นที่มีต่อการแก้กฎหมายจะทำให้เกิดปัญหาหากผู้หญิงจะใช้สิทธิทางกฎหมายนี้เพื่อตัวเองบ้าง ในขณะที่เสียงของผู้หญิงส่วนหนึ่งที่แสดงความวิตกกังวลในสถานภาพทางเศรษฐกิจ การใช้สิทธิทางกฎหมายของผู้หญิงจะเป็นการสร้าง “ความแตกแยก” การแสดงความเห็นจึงออกมาในท่าทีที่กำกวม ลังเล ไม่แน่ใจ

“การข่มขืนหญิงอื่นกับภรรยาของตนเองมันคนละเรื่องกัน ไม่เหมือนกัน ไม่ควรให้ลงโทษการข่มขืนภรรยาตนให้เป็นโทษทางอาญา ควรจะมีโทษที่ต่ำกว่า ถ้าลงโทษหนักจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวและลูก” (เสียงจากผู้ชาย เวทีธรนรงค์ จ.เชียงใหม่)

“การแก้ไขปัญหาก็ทำให้เกิดผลกระทบตามมามากมาย ภรรยาจะฟ้องสามีมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างฉันเธอจะเปลี่ยนไป ภายใต้ร่างทรงของกฎหมาย หมิ่นหม่มต่อการเสี่ยงประพฤตินอกใจในกาม ถ้าผู้หญิงต้องการสวิงกับใคร สังคมจะยุ่งเหยิงขนาดไหน” (เสียงของผู้ชาย เวทีธรนรงค์กรุงเทพฯ)

“มันจะเกิดความยุ่งเหยิงขนาดไหน การฟ้องหย่าจะมากขึ้น สาเหตุก็เนื่องมาจากการที่ผู้หญิงไม่ทำหน้าที่ใช่ หรือไม่... ถ้าผู้หญิงใช้สิทธินี้ขึ้นมาสังคมจะทำอย่างไร จะยุ่งเหยิงไหม

กฎหมายอาญาที่ออกมาแล้วนั้นคืออยู่แล้ว เพราะออกมาโดยใช้หลักตามธรรมชาติ” (เสียงของผู้ชาย เวทีรณรงค์ที่โคราช)

“ถ้าทำไปแล้ว หย่ากัน แล้วมาคืนดีกัน จะทำอย่างไร ผลบวกและผลลบจะเป็นอย่างไร ครอบครัวแตกแยกใหม่ ผู้หญิงบางคนที่อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ก็ไม่เห็นด้วย” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

“ถ้ามีกฎหมายมาช่วยให้เขาหย่าร้างแล้ว ถ้าเขาหย่ากันไม่ได้ และกลับมาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม เงินทองที่เคยมีอยู่ก็ต้องเสียไป การมีกฎหมายออกมาต้องมีความละเอียดอ่อน (เสียงจากผู้หญิง เวทีรณรงค์ที่จ.นครราชสีมา)

หากมองในทางกลับกันผู้หญิงเป็นเพศที่ละเอียดอ่อนในเชิงความคิด การที่ผู้หญิงจะถูกขึ้นมาเอาผิดสามีที่ใช้ความรุนแรง อาจจะเป็นเรื่องยาก ดังนั้น ความรู้สึกวิตกกังวลต่อการรักษาความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ที่ยืนยาว ความรู้สึกวิตกกังวลต่อการปฏิบัติเสถียรความสัมพันธ์ไม่ว่าจะอยู่ในภาวะใดก็ตาม อาจส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตคู่ได้ในที่สุด

“เมื่อภรรยาไม่ให้ออนด้วย สามีอาจจะเบื่อหน่ายภรรยาแล้วอาจจะมีการหย่าร้างกันเกิดขึ้น จะแก้ไขปัญหากับสามีอย่างไรดี ควบคุมอารมณ์อย่างไรดี จะทำให้สามี ภรรยา อยู่อย่างมีความสุขตลอดไป” (เสียงจากผู้หญิง อายุ 15 ปี ยังไม่แต่งงาน เวทีภาคกลาง)

หรือการที่ถูกปลูกฝังทางวัฒนธรรมเรื่องการรักษาความเป็นครอบครัว คุณจะเป็นเรื่องสำคัญใหญ่ที่สุดหากได้เข้ามาอยู่ในสถานะของภรรยาจะต้องเป็นผู้รับหน้าที่นั้นไปโดยปริยาย

“เรื่อง ครอบครัวเป็นเรื่องใหญ่ของสังคมไทย ถ้าเป็นของเดิมจะถูกละเลยให้มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามวัฒนธรรม เช่น ที่ผู้ใหญ่สอนว่าเรือนสามน้ำสี่ พอรณรงค์ประเด็นนี้ก็เลยไม่เข้าใจมันที่อ้อ ๆ หรือเฉพาะสังคมปัจจุบันมันเป็นแบบนี้...ถ้าผู้หญิงซื้อบริการ จะทำให้ปัญหาเพิ่มมากขึ้นหรือไม่” (เอ็นจีโอชาย)

คนที่ไม่เห็นด้วยเป็นตำรวจ ผู้ชาย เขาเถียงอย่างหน้าดำคร่ำเครียดว่า เขาอำนาจไปให้ผู้หญิง อีกหน่อยจะจับ จะตะ ตงไหนก็ได้ ผมสมมุติว่า ผมกับคุณเป็นผัวเมียกัน คินนี้เรานอนด้วยกัน ถ้าคุณเกิดไม่พอใจขึ้นมา รุ่งขึ้นคุณไปแจ้งความจับผม ผมจะทำอย่างไร อีกอย่างถ้าเป็นอย่างนั้น วัน ๆ ก็รับเรื่องไม่พวดไม่ไหว วันนี้หย่าให้ พุ่งนี้คืนดีกัน (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคเหนือ)

สามี ภรรยา ทะเลาะกันมา 2-3 ปี ผู้ชายไปอยู่บ้านผู้หญิง แล้วเลิกกัน ผู้หญิงต้องแบ่งทรัพย์สินที่ได้ เป็นเงินสดให้ผู้ชายไปหนึ่งก้อน ชาวบ้านเรียกว่า เป็นการจ้างผัวหย่า คราวนี้ไม่มีคนคบหาด้วย ในกรณีสังคมชนบทมันเป็นแบบนี้ และถ้าผู้

หญิงฟ่องชนะในกระบวนการยุติธรรม สังคมจะยอมรับไหม... (เอ็นจีโอชาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

และที่เห็นสิ่งอื่นใด ผู้หญิงในหน้าที่ภรรยา และแม่ของลูก เป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ในการแบกรับภาระที่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลย

“มีครูผู้ชายคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วย บอกว่า ถ้าให้ผู้หญิงมาเท่าเทียมกับชายแล้ว ในครอบครัวใครจะเลี้ยงลูก” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

นักการเมืองหญิงเห็นว่าหากแก้กฎหมายนี้แล้ว ผู้หญิงเองจะได้รับผลกระทบที่เกิดจากการเอาผิดสามีตนเอง และไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้เป็นภรรยา หากกระบวนการทางกฎหมายสามารถเอาผิดสามีได้

กฎหมายฉบับนี้จะเป็นดาบสองคมหรือไม่ ถ้าเกิดมีกฎหมายแล้ว ว่าเข้มขึ้นแล้ว สามีต้องไปติดคุก ผู้ชายถ้าถูกปรับหรืออย่างไรมันจะเกิดความโกรธนะ ผู้ชายอยู่ด้วยกัน พอเข้มขึ้นไปแล้วกฎหมายบอกว่าต้องปรับ สี่หมื่นห้าหมื่น โกรธขึ้นมา พ่อแม่ผู้ชายอาจจะยุแหย่ว่า อย่างนี้เลิกเถอะ มันจะเป็นดาบสองคมว่า ผู้ชายจะไม่นอนกับผู้หญิงเลย... ไปหาผู้หญิงใหม่หรือไปหาเมียช้อย (ส.ส. หญิง จากเวทีรณรงค์ที่กรุงเทพฯ)

“ต้องดูทั้งหญิงชายว่าเป็นอย่างไร เรื่องความรุนแรงในครอบครัว ภรรยาบางคนก็ไปยั่วชวนให้ผู้ชายตบตีชวนทำให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว ต้องย้ำให้เกิดการแก้ไขมากขึ้น การออกกฎหมายเข้ามาจะทำให้ครอบครัวขาดสะบั้น...” (เอ็นจีโอหญิง จากเวทีรณรงค์ที่กรุงเทพฯ)

รณชัย คงสกนธ์ นายแพทย์แผนกจิตเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ เป็นอีกผู้หนึ่งที่แสดงความเห็นแย้งว่าการแก้กฎหมายจะไม่ทำให้เกิดคดีฟ้องร้อง และยังสามารถสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงที่เป็นภรรยาได้รับผลกระทบต่อการ “ยอม” สามี จนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจมากกว่า

“มีคนใช้หญิง จำนวนมากมาขอคำปรึกษาเนื่องจากต้องเป็นคนรองรับอารมณ์เพศของสามี บ่อยครั้งถูกบังคับขณะที่ยังไม่มีความพร้อม ทำให้เกิดพฤติกรรมซึมเศร้า เบื่อหน่าย และอยากทำร้ายตัวเอง...”

ผมไม่ทราบเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ ที่ร่างไว้ต้องการให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงหรือไม่ ดังนั้น ถ้อยคำที่ว่า ซึ่งมีไซภรรยาของตน...ควรจะต้องออกได้แล้วและไม่เชื่อว่า เมื่อตัดออกแล้วผู้หญิงจะมาฟ้องร้องสามี หรือทำให้คดีรอกศาลมากขึ้น แต่จะทำให้ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพชัดเจนเท่าเทียมกับผู้ชาย และทำให้เกิดความสงบสุขในครอบครัว”

ผู้หญิงต้องอยู่ในอำนาจของสามีและเชื่อฟังสามี

ความเชื่อของสังคมไทยได้สืบทอดผ่านระบบความคิด มีการสืบทอดซึ่งแสดงออกผ่านการพูด การปฏิบัติการทำกับความสัมพันธ์ส่วนตัวของคนในสังคมไทยโดยรัฐปรากฏในกฎหมาย ลักษณะผ้าเมีย กฎหมายตราสามดวง ได้ชี้ให้เห็นถึงสถานะอันด้อยกว่าของผู้หญิงอย่างชัดเจนในเรื่องการแต่งงาน ผู้หญิงไม่สามารถเลือกคู่แต่งงานเองโดยไม่ได้รับคำอนุมัติจากพ่อแม่ (เมื่อตอนเป็นเด็ก ผู้หญิงก็ตกอยู่ใต้อำนาจเด็ดขาดของพ่อแม่) หากขัดขึ้นต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย เมื่อแต่งงานแล้วก็ต้องตกอยู่ใต้อำนาจเด็ดขาดของสามี หรือในนวนิยายอมตะที่แสดงถึงวิถีชีวิตและบทบาทของหญิงชายในสังคมไทยยุคหนึ่งก็ถูกเขียนไว้อย่างชัดเจนในเรื่องสี่แผ่นดิน ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เขียนไว้ตอนหนึ่งว่าคนสมัยก่อนถือว่า สตรีที่สมรสแล้วเป็นสิทธิขาด เป็นสมบัติของสามี ภรรยาจะต้องรักและเชื่อฟังสามี

อำนาจของสามีไม่ได้แค่มีสิทธิเหนือเนื้อตัวร่างกายของภรรยาเท่านั้น หากแต่เป็นอำนาจที่อยู่ในฐานะของผู้นำครอบครัว ผู้หาเลี้ยง ซึ่งผู้หญิงต้องยอมจำนนกับอำนาจนั้นทั้งนิตินัย และพฤตินัย นั่นเอง

“ผู้หญิงชาวบ้านทั่ว ๆ ไป เขาก็คิดว่า มันแก้ยากเพราะว่า มันเป็นวัฒนธรรมประเพณี ที่ผู้ชายเขามีสิทธิเพราะผู้ชายเป็นคนหาเงินเลี้ยงครอบครัว ผู้หญิงที่เป็นอบต.ก็คิดแบบนี้ เขาบอกว่าเขาไม่ทำหรอก ถ้าเอาไปพูดในอบต. เดี่ยวจะเกิดการขัดแย้งกันในอบต.” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วม ฯ ภาคเหนือ)

ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เสนอว่ามุมมองของคนในสังคมที่มีต่อเรื่องข่มขืนไม่ใช่แค่เรื่องเพศเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของอำนาจเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การข่มขืนนั้นมักถูกมองว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเซ็กส์ อย่างเดียว และการข่มขืนก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องการแสดงออกทางเพศอย่างเดียว มันเป็นความรุนแรงที่ต้องการสื่อให้ผู้ถูกระทำรู้ว่าใครใหญ่ ใครมีอำนาจมากกว่า หรือผู้กระทำต้องการสื่อให้ผู้ถูกระทำ รู้ถึงการเกลียดชัง ฉะนั้นมี 2 แง่มุม คือ การครอบงำ การใช้อำนาจและความเกลียดชัง (เวทีธอนรงค์ โรงแรมรอยัลปรีนเซส กรุงเทพฯ)

แกนนำในการรณรงค์ผู้หญิงได้วิเคราะห์ว่า หากแก้ไขกฎหมายอาญามาตรา 276 แล้วจะทำให้ผู้ชายต้องสูญเสียอำนาจ ผู้ชายจึงได้ไม่เห็นด้วย

“ผู้ชายจะทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะ ความเห็นแก่ตัว เขาต้องการวางอำนาจเหมือนเดิม กลัวจะเสียเหลี่ยมเสียศักดิ์ศรีที่เคยยึดมา” (เสียงสะท้อนจากผู้หญิง สมาชิกแนวร่วมฯ ภาคเหนือ)

ฉลาดชาย รมิตานนท์ อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นอีกท่านหนึ่งที่ชี้ชัดให้เห็นว่า ผู้หญิงตกอยู่ในอำนาจของผู้ชายในระบบวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ที่ผู้หญิงไม่สามารถปฏิเสธความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ความรุนแรงทางเพศที่ได้รับ

การแก้ไขมาตรา 276 เป็นการสันคลอนอำนาจของผู้ชายที่ใช้ควบคุมผู้หญิง อำนาจในการควบคุมประเวณีของผู้หญิง ควบคุมเนื้อตัวร่างกายของผู้หญิงนั่นเอง วาทกรรมที่บอกว่าเป็นหน้าที่ของภรรยาตามวัฒนธรรมดั้งเดิม คำว่า “วัฒนธรรม” มันเป็นสิ่งที่ถูกสร้าง และส่วนใหญ่วาทกรรมที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็วัฒนธรรม ความเป็นแม่ศรีเรือน มันถูกสร้างบนเงื่อนไขของวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ การเมืองแบบหนึ่ง บนเงื่อนไขของความสัมพันธ์หญิงชายแบบหนึ่ง (เวทีรณรงค์ โรงแรมรอยัลปรีนเซส กรุงเทพฯ)

กฎหมายที่มีดีอยู่แล้ว... ไม่ควรแก้

จากหลักการและเหตุผลของแนวความคิดของกฎหมายความผิดทางเพศเดิมมาจาก “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งใช้มาเป็นเวลายาวนาน ประกอบกับคนส่วนใหญ่ไม่ได้คิดว่ากฎหมาย บางมาตราส่งผลกระทบต่อสถานภาพ และความเสมอภาคทางเพศ แนวความคิดที่ว่าผู้หญิง (ภรรยา) และเด็กเป็นทรัพย์สินของชาย (ผู้เป็นสามี) จึงเป็นเหตุผลทางกฎหมายที่เชื่อถือ และ ยึดถือว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องแล้ว ประกอบกับความเข้าใจของคนในสังคม ในทางการเมืองการปกครอง ในอดีต เรื่องราชการบ้านเมืองเป็นธุระของผู้ชายเท่านั้นผู้หญิงไม่มีส่วนร่วมแต่ในปัจจุบันทั้งหญิง และชายต้องร่วมกันคิดร่วมกันแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง ด้วยเหตุผล โดยได้ให้เหตุผลประกอบ ดังนี้กฎหมายที่มีดีอยู่แล้ว เพราะได้ร่างจากปรมาจารย์ นักกฎหมายที่เชื่อถือได้ และเข้าใจบริบท สังคมไทย จึงไม่มีเหตุผลใดที่จะแก้ไขกฎหมาย หรือไม่ก็มองไม่เห็นว่าเป็นปัญหาแต่อย่างใด

กฎหมายอาญาที่ร่างมาได้พัฒนามาจากกฎหมายตราสามดวง และกฎหมาย ลักษณะอาญาด้วย การยกร่างนั้นกระทำโดยปรมาจารย์ทางด้านกฎหมายที่จบ การศึกษาจากต่างประเทศ และได้ซึมซับเงื่อนไขทางสากลมาปรับใช้กับวัฒนธรรม จึงเกิดคำว่า ซึ่งมีใช้ภรรยาของตน การแก้ไขกฎหมายตัวนี้ จะส่งผลกระทบต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการหย่าด้วย ถ้าผมไปมีอะไรกับ

ภรรยาแล้วไม่สบอารมณ์แล้วไปแจ้งความว่าถูกข่มขืน จากการพิสูจน์พบว่ามือสุจี อยู่ จึงต้องรับโทษทางอาญาที่ร้ายแรงในข้อหาข่มขืนภรรยาของตน...การแก้ไขกฎหมายตัวนี้จะทำให้ผมมีงานทำเพิ่มมากขึ้น (เสียงจากทนายความผู้ชาย จากเวทีรณรงค์ที่โคราช)

“ในสังคมและวัฒนธรรมไทย เราเขียนกฎหมายโดยนักกฎหมายอาวุโส ทำไมเราจะแก้ไขกฎหมายที่ดีอยู่แล้ว และทำให้ครอบครัวแตกแยก การแก้ไขกฎหมายตัวนี้จะทำให้เกิดการจดทะเบียนรายวัน” (เสียงอันจีโอชาย เวทีรณรงค์ที่โคราช)

“การออกกฎหมายบังคับโทษในปัญหาที่เป็นความขัดแย้งระหว่าง สองบุคคล อาจทำให้เกิดสภาพของกฎหมายเพื่อ บังคับเอาแต่เรื่องเล็กน้อย เกินกว่ากำลังเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย จะต้องรับภาระดำเนินคดีเกินความจำเป็นทั้งที่ควรปฏิบัติหน้าที่อย่างอื่นหรือไม่” (รวบรวมโดย สถาบันกฎหมายอาญา)

หากการแก้ไขกฎหมายจะเกิดปัญหาในกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริง และการกำหนดบทลงโทษ

“การแก้ไขกฎหมาย มาตรา 276 จุดมุ่งหมายในการแก้ไขเพื่อต้องการที่จะแก้ไขให้ทันสมัยเหมือนต่างประเทศหรือต้องการให้มีการปราบปรามการเอาผิดจริง อีกอย่างเป็นเรื่องภายในครอบครัว การพิสูจน์หาหลักฐานได้ยากจึงเป็นเรื่องที่เราต้องคิดด้วย” (เสียงตำรวจยศนายพัน เวทีรณรงค์ภาคเหนือ)

หรือแม้แต่แต่เน้การเมืองหญิงที่อยู่ในกระบวนการของการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเพศสภาพโดยตรง ยังคงเห็นว่าเจตนาของของการแก้ไขกฎหมายเพื่อต้องการจะเอาผิดสามีได้จริงหรือไม่ หรืออาจจะมีมุมมองในลักษณะของความพยายามที่จะให้ผู้หญิงเป็นผู้รักษา “สถาบันครอบครัว” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าตราบโศกสงคยังไม่ยอมรับรู้ และเข้าใจในประเด็น “การข่มขืนในคู่สมรส” ก็ยังไม่ถึงเวลาของการแก้ไขกฎหมายได้แน่นอน

ประเด็นที่หนึ่ง เรื่อง โทษ ดิฉันคิดว่าจะเอาโทษเขาเท่าไรก็ดี กระบวนการที่หนึ่งที่ยอยากมองให้ไกลก็คือมันข้ามคืนใช่ไหมคะ ถ้าถูกข่มขืนคืนนี้แล้วเราไม่พอใจแล้วกฎหมายจะเขียนอย่างไร กระบวนการเริ่มต้นจะเป็นอย่างไร ไปไปมามาแล้วจะไปใจอ่อนถอนฟ้องกันอีก ดิฉันกลัวตรงนี้ คราวนี้ดิฉันคิดว่าเราจะแก้ไขกฎหมายเราต้องคิดให้ยาว ๆ (ส.ส. หญิง เวทีรณรงค์ที่กรุงเทพฯ)

การแก้ปัญหามารยาถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ น่าจะใช้วิธีการแก้ไขกฎหมายครอบครัวไปก่อนโดยเพิ่มพุดติกรรมดังกล่าว ถือเป็นเหตุให้ภรรยาฟ้องหย่า ร่วมกับเหตุความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงมีโอกาศที่จะยุติความสัมพันธ์ฉันท์สามี

ภรรยาได้มากขึ้น จะได้ประโยชน์กว่าการลงโทษทางอาญา ซึ่งควรแก้ไขเพิ่มเติม ความผิดฐานข่มขืนให้มีเงื่อนไขคุ้มครองกรณีแยกกันอยู่ หรือมีโรคติดต่อไปก่อน จนสังคมยอมรับและนำไปสู่ Marital rape ทั้งหมด (รวบรวมโดยสถาบันกฎหมาย อาญา)

ในอีกมุมมองหนึ่งของผู้แสดงความเห็นที่เป็นผู้ชาย กลับมองว่าจะเป็นช่องทางให้ผู้หญิง ใช้ประโยชน์ทางกฎหมายเอาเปรียบผู้ชาย

ในสภาพปัจจุบันก็มีไม่น้อยที่ผู้หญิงอาศัยประโยชน์แห่งกฎหมายเป็นช่องทางหาเงิน ซึ่งก็ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และก็ยากยิ่งที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า ชายเป็นผู้ถูกระทำโดยมิชอบ จึงขอเสนออีกมุมมองหนึ่ง ซึ่งเป็นความจริงในสังคมไทยเราเช่นกัน ขอขอบคุณที่ให้โอกาสชายผู้ถูกระทำ (เสียงจากผู้ชาย เวที วรรณคดีที่ จ.สระแก้ว)

กระบวนการขับเคลื่อนขององค์กรผู้หญิง ในการรณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมเห็นด้วยกับการแก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 โดยเริ่มจากเครือข่ายผู้หญิงที่รวมกลุ่มในภูมิภาคต่าง ๆ ในเวทีสัญจรหรือเวทีสาธารณะจึง เป็นการ “เปิดพื้นที่ “ ในการสร้างองค์ความรู้จาก “ประสบการณ์ร่วม” ของผู้หญิง อีกทั้ง ผู้หญิงได้ตระหนักร่วมกันว่า “ความรุนแรงในครอบครัว... ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว” และมีเหตุปัจจัยอันเกิดจากวาทกรรมดั้งเดิมในชุดความรู้ที่เป็น “วาทกรรมความรุนแรงทางเพศ” นั้นเอง